

АНОТАЦІЯ

Башурин Н. Я. Науково-технічна інформація як об'єкт цивільних правовідносин. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. – ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Івано-Франківськ, 2021.

Дисертація присвячена теоретико-правовому дослідженню наукових позицій, ідей та підходів до визначення правового регулювання науково-технічної інформації як об'єкта цивільних правовідносин, адаптації європейського законодавства у сфері інформаційного права та права інтелектуальної власності до національних нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини, котрі виникають з приводу науково-технічної інформації. Також у роботі розглядається поняття та специфічні особливості науково-технічної інформації, її співвідношення з суміжними об'єктами цивільного права, а також види науково-технічної інформації.

У дисертації на підставі аналізу наукових напрацювань вказується на комплексний характер науково-технічної інформації як об'єкта цивільних правовідносин, у зв'язку з чим за різних умов науково-технічна інформація може регулюватися нормами різних галузей права, з пріоритетністю застосування приватноправового інструментарію.

Імплементація в національну правову площину положень європейського законодавства в частині НТІ стосується таких напрямків як: 1) оцифрування результатів науково-технічної діяльності, що перейшли у суспільне надбання; 2) відтворення і трансляція результатів творчої та науково-технічної діяльності за допомогою технічних засобів з метою публічної презентації.

У роботі визначено специфічні ознаки науково-технічної інформації, серед яких: 1) це відомості, отримані в результаті окремих сфер діяльності – науки та техніки; 2) перебуває у відкритому доступі, за загальним правилом, з можливістю в окремих випадках бути в обмеженому чи закритому доступі; 3) регулюється та

охороняється нормами цивільного права за умови її об'єктивізації; 4) при наявності у ній ознак об'єкта права інтелектуальної власності на неї поширюються норми законодавства у сфері інтелектуальної власності. Виходячи з цих ознак, виведено визначення науково-технічної інформації як відомостей та/або даних про вітчизняні чи зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-технічної, науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та іншої діяльності, які можуть бути збережені на будь-яких носіях інформації і, набувши матеріального виразу чи електронної форми, мають здатність набувати ознак об'єкта майнових та/або зобов'язальних відносин, або об'єкта права інтелектуальної власності, відповідаючи при цьому ознакам новизни, оригінальності і творчого характеру.

У дослідженні науково-технічна інформація класифікується за сукупністю таких критеріїв як: 1) правовий режим доступу до такої інформації; 2) вид науково-технічної діяльності, результатом якої є така інформація; 3) спосіб передачі прав на неї; 4) оборотоздатність; 5) момент виникнення права на науково-технічну інформацію.

На підтримку приватноправової концепції регулювання науково-технічної інформації, остання розглядається як об'єкт цивільних правовідносин в трьох іпостасях: як особисте немайнове благо, для якого характерні непорушність, невідчужуваність, невіддільність від особи, позбавленість майнового змісту, безстроковий та абсолютний характер; як об'єкт права інтелектуальної власності, для якого характерний творчий характер; оригінальність; новизна; об'єктивна форма вираження; як інформаційний продукт (ресурс), що має вартісну оцінку, характеризується індивідуально визначеними ознаками речі та виступає предметом правочинів.

В дисертації сприйнято концепцію виключних майнових прав щодо науково-технічної інформації як об'єкта права інтелектуальної власності, що виявляється у незалежності одне від одного права на науково-технічну інформацію та права власності на річ, в якій втілена науково-технічна інформація; у тому, що при переході права на науково-технічну інформацію не відбувається переходу права

власності на форму, в якій вона уречевлена, і навпаки; у тому, що річчю, яка виступає формою уречевлення науково-технічної інформації, виступає документ, інформаційних продукт, інформаційних ресурс.

У роботі виділено договори щодо використання науково-технічної інформації, в яких вона відіграє основне значення: договори на проведення інформаційних та патентних пошуків, місце яких проявляється в тому що: за типом – це договори про надання послуг; за видом – це договори про надання інформаційних послуг.

Застосування цивільно-правової відповідальності, у зв'язку порушенням прав щодо НТІ здійснюється на основі концепції, за якою єдиною підставою застосування заходів відповідальності у приватному праві є факт порушення суб'єктивного цивільного права особи; також констатується можливість поєднання різних форм цивільно-правової відповідальності в межах одного порушення суб'єктивного цивільного права особи щодо НТІ; презюмується можливість застосування ст. 23 ЦК України, незалежно від наявності у законі чи договорі щодо науково-технічної інформації прямої вказівки на можливість застосування матеріальної компенсації моральної шкоди.

Захист прав щодо науково-технічної інформації здійснюється у неюрисдикційній (самозахист, переговори, претензійний порядок захисту) та юрисдикційній формах в рамках судового та спеціального порядків захисту (у тому числі альтернативних способів вирішення спорів шляхом залучення третьої незалежної сторони до вирішення конфлікту).

На основі проведеного дослідження сформульовано теоретичні висновки і пропозиції щодо вдосконалення норм чинного законодавства. *Уперше:* 1) обґрунтовано, що НТІ може містити ознаки об'єкта права інтелектуальної власності основного чи допоміжного характеру, що впливає на підбір законодавчих норм, які слід застосовувати у відносинах щодо НТІ (інформаційне законодавство, законодавство у сфері інтелектуальної власності або ж комплексно); 2) доведено, що НТІ входить до структури науково-технічного ресурсу, зберігаючи при цьому самостійне значення як об'єкт цивільного права; 3) авторський підхід стосовно

групування договорів щодо НТІ за критерієм значення у них НТІ на такі: а) договори щодо НТІ, у яких вона відіграє основне значення (договори на проведення інформаційних та патентних пошуків); б) договори щодо НТІ, в яких вона носить допоміжний характер; 4) визначено перелік договорів щодо НТІ, в яких вона носить допоміжний характер, а саме: а) ліцензійний договір та договір про передання прав, якщо НТІ містить ознаки об'єкта права інтелектуальної власності; б) договори щодо використання і розпорядження об'єктом ноу-хау (в тому числі договір комерційної концесії та договір трансферу технологій), якщо НТІ містить ознаки ноу-хау чи комерційної таємниці; в) договори на виконання НДДКР, якщо НТІ отримується у процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної діяльності; 5) висловлено авторський підхід щодо проблематики юрисдикції у спорах щодо захисту прав на НТІ, а саме: а) цивільна юрисдикція, критерієм визначення якої виступає суб'єктний склад та наявність спору про цивільне інформаційне право; б) господарська юрисдикція, у разі якщо НТІ є особистим немайновим благом юридичних осіб; в) адміністративна юрисдикція, у разі, якщо позов поданий до суб'єкта владних повноважень та в своїй основі містить вимогу публічно-правового характеру (при цьому вимога приватноправового характеру у цьому обумовлює вирішення спору за правилами цивільного судочинства); г) юрисдикція Вищого суду з питань інтелектуальної власності у разі, якщо НТІ має ознаки об'єкта права інтелектуальної власності.

Удосконалено: 1) перелік цивільно-правових критеріїв поділу НТІ на види, а саме: а) правовий режим доступу до такої інформації; б) вид науково-технічної діяльності, результатом якої є така інформація; в) спосіб передачі прав на НТІ; г) оборотоздатність НТІ; д) момент виникнення права на НТІ; 2) поняття «інформаційний ресурс» як самостійний об'єкт інформаційних відносин, що структурно включає в себе такі елементи як інформація, форма її матеріалізації та доступ до неї; 3) ідентифікуючі ознаки НТІ: а) це відомості, отримані у результаті окремих сфер діяльності – науки та техніки; б) за загальним правилом, перебуває у відкритому доступі, проте у законодавчо визначених випадках – бути в обмеженому чи закритому доступі; в) регулюється та охороняється нормами

цивільного права за умови її об'єктивізації; г) може регулюватися нормами права інтелектуальної власності за умови відповідності ознакам новизни, оригінальності, творчого чи винахідницького характеру; д) місце договорів з використання НТІ, у яких вона відіграє основне значення, у системі цивільно-правових договорів: за типом – це договори про надання послуг; за видом це – договори про надання інформаційних послуг; за підвидом це – договори про забезпечення НТІ та договір на проведення патентного пошуку.

Набули подальшого розвитку: 1) підхід щодо доцільності розмежування таких категорій справ як справи про захист гідності, честі та ділової репутації, які вирішуються шляхом спростування недостовірної інформації від справ, що пов'язані з інформаційними правами, для яких не характерний вищезазначений спосіб захисту; 2) положення щодо недоцільності ототожнення категорій «досудове» та «альтернативне» врегулювання спорів, адже перше поняття є спеціальною визначеною у законі процедурою, яка є передумовою звернення до суду з вимогою про вирішення спору по суті, а друге - примирною процедурою, яка дозволяє сторонам вирішити спір шляхом посередництва третьої сторони без звернення до суду; 3) аргументація того, що комплексний характер відносин з використання НТІ обумовлює: а) можливість застосування норм споживчого законодавства до регламентації відносин виробників і споживачів НТІ; б) застосування норм, які регулюють охорону та захист інформації з обмеженим доступом, якщо НТІ є державною таємницею чи комерційною таємницею; 4) положення про те, що: істотними умовами договору на проведення інформаційних пошуків є предмет, ціна та строк; предметом досліджуваного договору виступає надання послуг з пошуку і забезпечення НТІ; за своєю правовою природою даний договір належить до консенсуальних, взаємних, оплатних договорів; 5) науковий підхід, за яким НТІ як об'єкт цивільного права розкривається через її розуміння в якості: особистого немайнового блага; об'єкта права інтелектуальної власності; інформаційного продукту (ресурсу); 6) положення про те, що ефективними способами захисту прав на НТІ регулятивного характеру, що реалізуються у юрисдикційній формі виступають: а) визнання права, яке застосовується, коли

належне особі право НТІ не визнається чи оспорується; б) визнання договору щодо використання прав на НТІ недійсним, у разі, коли договір щодо НТІ має дефекти дійсності, тобто у разі недотримання умов його дійсності; в) визнання договору щодо НТІ неукладеним у разі відсутності домовленості щодо його істотних умов; г) визнання договору щодо НТІ дійсним, коли однією з умов його дійсності є письмова форма, проте її не було дотримано (проте сторони договору не заперечують факту погодження істотних умов договору; усної домовленості та вчинення певних дій на її виконання).

Ключові слова: інформація, науково-технічна інформація, науково-технічна діяльність, цивільні правовідносини, інтелектуальна власність, авторське право, патентне право, комплексний об'єкт, трансфер технологій, договір на проведення інформаційних пошуків, договір на проведення патентних пошуків, ноу-хау, комерційна таємниця, захист прав на науково-технічну інформацію.

SUMMARY

Bashuryn N.Y. Scientific and technical information as an object of civil law.

- Qualification scientific work on the right of the manuscript.

Dissertation in support of the Doctor of Philosophy in Law, specialty 081 Law.

– Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Ivano-Frankivsk, 2021.

The dissertation is devoted to theoretical and legal research of scientific positions, ideas and approaches to definition of legal regulation of scientific and technical information as an object of civil legal relations, adaptation of the European legislation in the field of information law and intellectual property law to the national normative legal acts regulating legal relations, arise in connection with scientific and technical information. The author also considers the concept and specific features of scientific and technical information, its relationship with related objects of civil law, as well as types of scientific and technical information.

The dissertation on the basis of the analysis of scientific developments indicates the complex nature of scientific and technical information as an object of civil law, in connection with which under different conditions scientific and technical information can be regulated by different branches of law, with priority of private law tools.

The implementation in the national legal plane of the provisions of European legislation in terms of STI relates to such areas as: 1) digitization of the results of scientific and technical activities that have passed into the public domain; 2) reproduction and translation of the results of creative and scientific and technical activities with the help of technical means for the purpose of public presentation.

The investigation identifies specific features of scientific and technical information, including: 1) information obtained as a result of certain areas of activity - science and technology; 2) it is in open access, as a general rule, with the possibility in some cases to be in limited or closed access; 3) it is regulated and protected by the norms of civil law under the condition of its objectification; 4) in the presence of signs of the object of intellectual property rights, the norms of the legislation in the field of intellectual property apply to it. Based on these features, the definition of scientific and technical information

as information and / or data on domestic or foreign achievements of science, technology and production, obtained during scientific and technical, research and development, design and technological, production and other activities that can be stored on any media and, having acquired a material expression or electronic form, have the ability to acquire the characteristics of the object of property and / or obligation, or the object of intellectual property rights, while meeting the characteristics of novelty, originality and creativity

In the dissertation scientific and technical information is classified according to a set of criteria such as: 1) the legal regime of access to such information; 2) type of scientific and technical activity, the result of which is such information; 3) the method of transfer of rights to it; 4) turnover; 5) the moment of origin of the right to scientific and technical information.

In support of the private law concept of regulation of scientific and technical information, this information is considered as an object of civil law in three guises: as a personal intangible asset, characterized by inviolability, inalienability, inseparability, deprivation of property, indefinite and absolute; as an object of intellectual property rights, which is characterized by a creative nature; originality; novelty; objective form of expression; as an information product (resource) that has a value, is characterized by individually defined features of the thing and is the subject of transactions.

The dissertation adopted the concept of exclusive property rights to scientific and technical information as an object of intellectual property rights, which is manifested independently of the right to scientific and technical information and ownership of the thing in which the scientific and technical information is embodied; that at transfer of the right to the scientific and technical information there is no transfer of the property right to the form in which it is materialized, and on the contrary; that the thing that acts as a form of materialization of scientific and technical information is a document, information product, information resource.

Also in the work there are contracts on the use of scientific and technical information, in which it plays a key role: contracts for information and patent searches, the place of which is manifested in the fact that: by type - these are contracts on the

provision of services; by type - these are contracts for the provision of information services.

The application of civil liability in connection with the violation of rights to STI is carried out on the basis of the concept that the only basis for the application of liability in private law is the fact of violation of the subjective civil rights of the individual; it is also stated the possibility of combining different forms of civil liability within one violation of a person's subjective civil rights in relation to STI; presumed the possibility of applying Art. 23 of the Civil Code of Ukraine, regardless of the presence in the law or agreement on scientific and technical information direct instructions on the possibility of material compensation for non-pecuniary damage.

Protection of scientific and technical information rights is carried out in non-jurisdictional (self-defense, negotiations, claims protection) and jurisdictional forms within judicial and special protection procedures (including alternative dispute resolution by involving an independent third party in resolving the conflict).

On the basis of the conducted research the theoretical conclusions and offers on perfection of norms of the current legislation are formulated. *For the first time:* 1) it is substantiated that STI may contain features of the object of intellectual property of the main or auxiliary nature, which affects the selection of legislation to be applied in relation to STI (information legislation, legislation in the field of intellectual property or complex); 2) it is proved that STI is part of the structure of scientific and technical resources, while maintaining its independent significance as an object of civil law; 3) the author's approach to the grouping of STI agreements by the criterion of their STI value into the following: a) STI agreements, in which it plays a key role (agreements for information and patent searches); b) agreements on STI, in which it is ancillary; 4) the list of agreements on STI in which it has an auxiliary character is defined, namely: a) the license agreement and the agreement on transfer of rights, if STI contains features of the object of intellectual property rights; b) agreements on the use and disposal of know-how (including a commercial concession agreement and a technology transfer agreement), if the STI contains signs of know-how or trade secrets; c) contracts for the implementation of R & D, if the STI is obtained in the process of research, development, design and

technological activities; 5) the author's approach to the issue of jurisdiction in disputes concerning the protection of rights to STI is expressed, namely: a) civil jurisdiction, the criterion for determining which is the subject composition and the existence of a dispute about civil information law; b) economic jurisdiction, if the STI is a personal intangible asset of legal entities; c) administrative jurisdiction, if the claim is filed with a subject of power and basically contains a requirement of a public law nature (the requirement of a private law nature determines the resolution of the dispute under the rules of civil procedure); d) the jurisdiction of the Supreme Court on intellectual property issues if the STI has the characteristics of an object of intellectual property rights;

Improved: 1) the list of civil law criteria for the division of STI into types, namely: a) the legal regime of access to such information; b) type of scientific and technical activity, the result of which is such information; c) the method of transfer of rights to STI; d) turnover of STI; e) the moment of emergence of the right to STI; 2) the concept of "information resource" as an independent object of information relations, which structurally includes such elements as information, the form of its materialization and access to it; 3) identifying features of STI: a) it is the information received as a result of separate spheres of activity - science and technology; b) as a general rule, is in open access, but in cases specified by law - to be in limited or closed access; c) is regulated and protected by the norms of civil law under the condition of its objectification; d) may be regulated by the rules of intellectual property law, provided that they meet the criteria of novelty, originality, creative or inventive nature; e) the place of contracts for the use of STI, in which it plays a major role, in the system of civil law contracts: by type - these are contracts for the provision of services; by type it is - contracts for the provision of information services; by subspecies it is - agreements on providing STI and the agreement on carrying out patent search.

Further developed: 1) the approach to the expediency of distinguishing such categories of cases as cases on protection of dignity, honor and business reputation, which are resolved by refuting unreliable information from cases related to information rights, which are not characterized by the above method of protection; 2) the provision on the inexpediency of identifying the categories of "pre-trial" and "alternative" dispute

resolution, because the first concept is a special procedure defined by law, which is a prerequisite for going to court to resolve the dispute on the merits, and the second - conciliation procedure resolve the dispute through a third party without going to court; 3) argumentation that the complex nature of relations on the use of STI determines: a) the possibility of applying the rules of consumer law to the regulation of relations between producers and consumers of STI; b) application of the rules governing the protection and protection of information with limited access, if the STI is a state secret or a trade secret; 4) the provision that: the essential terms of the contract for information searches are the subject, price and term; the subject of the researched contract is the provision of services for the search and provision of STI; by its legal nature, this agreement belongs to consensual, mutual, payment agreements; 5) scientific approach, according to which STI as an object of civil law is revealed through its understanding as: personal intangible property; object of intellectual property rights; information product (resource); 6) the provision that effective ways to protect the rights to STI of a regulatory nature, which are implemented in the jurisdictional form are: a) recognition of the right that applies when the right of a person STI is not recognized or disputed; b) recognition of the agreement on the use of rights to STI invalid, if the agreement on STI has defects of validity, ie in case of non-compliance with the conditions of its validity; c) recognition of the STI agreement as not concluded in the absence of an agreement on its essential terms; d) recognition of the STI agreement as valid, when one of the conditions of its validity is a written form, but it was not observed (however, the parties do not deny the fact of agreeing on the essential terms of the agreement; verbal agreement and taking certain actions to implement it).

Keywords: information, scientific and technical information, scientific and technical activity, civil legal relations, intellectual property, copyright, patent law, complex object, technology transfer, contract for information searches, contract for patent searches, know-how, trade secret, protection of rights to scientific and technical information.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бартків Н.Я. Поняття та особливості науково-технічної інформації в цивільному праві України. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: збірник наукових статей*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. №46. С. 45-56.
2. Башурин Н.Я. Специфіка договорів на проведення інформаційних пошуків та договорів на здійснення (проведення) патентних пошуків. *Visegrad Journal on Human Right*. 2019. №5 (3). С. 26-31.
3. Башурин Н.Я. Правова характеристика юрисдикційної форми захисту науково-технічної інформації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №4. С. 92-95. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2019/25.pdf.
4. Башурин Н.Я. Правовий захист прав на науково-технічну інформацію. *Право і суспільство*. Дніпро. 2020 р. №1. С. 139-145.
5. Башурин Н.Я. Неюрисдикційні форми захисту науково-технічної інформації. *Підприємництво, господарство і право*. 2020 р. №1. С. 5-11.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Бартків Н.Я. Поняття та специфіка науково-технічної інформації в цивільному праві України. *Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів* (м. Івано-Франківськ, 28 квітня 2017 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2017. С. 33-36.
7. Бартків Н. Я. Структура та види науково-технічної інформації в цивільному праві. *Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів* (м. Івано-Франківськ, 27 квітня 2018 р.). Івано-Франківськ:

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. С. 3-6.

8. Башурин Н.Я. Науково-технічна інформація як об'єкт договірних правовідносин. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 1-2 квітня 2019 року). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. С. 68-70.

9. Башурин Наталія Ярославівна. Договірне регулювання використання науку як складової науково-технічної інформації. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав*: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова та 20-річчю з дня створення каф. цив. права № 2 (м. Харків, 29 листоп. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 39-43.

10. Башурин Н.Я. Правова характеристика договору про забезпечення науково-технічною інформацією. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 20 березня 2020 року). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. С. 66-69.

11. Башурин Н.Я. Способи захисту прав на науково-технічну інформацію. *Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів (м. Івано-Франківськ, 30 квітня 2020 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. С. 45-48.

12. Nataliia Bashuryn. Contract Regulation of Scientific and Technical Information. *Evolution of Private Law – new challenges*. (Katowice (Poland), 19 червня 2020 року). Katowice (Poland), 2020. P. 43-53.